

Vergaderjaar 2011–2012

21 501-07

Raad voor Economische en Financiële Zaken

Nr. 896

BRIEF VAN DE MINISTER VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 20 maart 2012

Onlangs verscheen het derde formele voortgangsrapport van de Europese Commissie over de implementatie door Portugal van de beleidsmaatregelen waaraan Portugal zich, in het kader van het pakket leningen vanuit het IMF en de Europese faciliteiten EFSF en EFSM, heeft gecommitteerd. Het rapport is gebaseerd op de uitkomsten van een gezamenlijke missie van het IMF, de Europese Commissie en de ECB («de Trojka») naar Lissabon van 15 tot 27 februari 2012.

Op basis van dit rapport zal de Commissie besluiten over de uitkering van de volgende tranche uit het EFSM. Daarnaast zullen de conclusies van dit voortgangsrapport leidend zijn bij de beslissing van de lidstaten van het eurogebied om al dan niet in te stemmen met de uitkering van een volgende EFSF tranche. Deze eerstvolgende tranche zal in totaal circa 15 miljard euro bedragen. Hiervan is 9,7 miljard euro afkomstig van EFSF en EFSM en circa 5,2 miljard euro van het IMF.

Door middel van deze brief wil ik de Tweede Kamer Kamer informeren over de belangrijkste uitkomsten van dit voortgangsrapport. Het volledige voortgangsrapport is op het moment van schrijven nog niet openbaar. Op 28 februari jl. gaf de Trojka al een gezamenlijke publieke verklaring af over de conclusies van de missie (*Statement by the European Commission, the ECB and IMF on the Third Review Mission to Portugal*). Deze vindt u in de bijlage.¹

Voorgeschiedenis

In mei 2011 keurde de EU en het IMF een leningenpakket voor Portugal van in totaal 78 miljard euro goed. Hiervan kwam 26 miljard euro van het IMF, 26 miljard euro van EFSM en 26 miljard euro van EFSF. In ruil voor dit leningenpakket heeft Portugal ingestemd met een fors pakket aan beleidsmaatregelen en structurele hervormingen dat erop gericht is het Portugese begrotingstekort in 2013 te verlagen tot 3% BBP en de economische structuur substantieel te verbeteren. Grondige structurele

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

hervormingen zijn essentieel voor Portugal om de concurrentiekracht te versterken en de potentiële economische groei te verhogen.

Uitkering van afzonderlijke tranches is altijd afhankelijk van naleving van de afspraken in de eerder overeengekomen *Memorandum of Economic and Financial Policies* (MEFP¹). Daarin is vastgelegd aan welke condities Portugal moet voldoen. Als hieraan wordt voldaan, wordt dit weerspiegeld in een positieve uitkomst van de voortgangsrapportage.

De conclusies van de voortgangsrapportage

De Trojka oordeelt dat Portugal voldoet aan de voorwaarden voor vrijgave van de volgende leningentranche. De overeengekomen budgettaire, structurele, en financiële sector maatregelen zijn in voldoende mate uitgevoerd. Over het geheel genomen concludeert de Trojka dat het programma op schema ligt en de Portugese autoriteiten de overeengekomen maatregelen naar verwachting uitvoeren. De Trojka benadrukt echter wel dat er risico's blijven bestaan. De potentiële groei is in belangrijke mate afhankelijk van zowel binnenlandse als buitenlandse vraag, en daarmee gevoelig voor een tegenvallende internationale conjunctuur die de Portugese export naar alle waarschijnlijkheid zal raken en verdergaande budgettaire consolidatie. Waar nodig heeft Portugal additionele maatregelen genomen om aan de voorwaarden van het programma te blijven voldoen.

De aannames die gemaakt zijn onder het programma zijn naar aanleiding van de meest recente informatie aangepast. Ondanks het beter dan verwachte resultaat in 2011, is de verwachte krimp in 2012 iets sterker dan verwacht. De verwachte economische krimp in 2012 is 3¼% BBP. Tijdens de voortgangsrapportage in december jl. ging men uit van een economische krimp van 3% BBP in 2012.

Monitoring

De Trojka oordeelt dat de missies en de samenwerking tussen de Trojka en de Portugese autoriteiten goed verloopt. In dit kader is het relevant te melden dat er in Lissabon permanente aanwezigheid is van het IMF en de EU om de informatiestromen zo goed mogelijk te faciliteren. Daarnaast vindt er technische assistentie plaats op het gebied van budgettaire raamwerken, belastinginning en de hervorming van het justitieel stelsel.

Budgettaire maatregelen

Het tekort is in 2011 uitgekomen op 4% BBP, in plaats van 5,9% BBP zoals dat was opgenomen in het oorspronkelijke aanpassingsprogramma. De tekortdoelstelling is daarmee dus ruim gehaald. Hierbij dient echter opgemerkt te worden, zoals ik de Tweede Kamer reeds meldde in mijn brief van 14 december jl. (Kamerstuk 21 501-07, nr. 871), dat de doelstelling in belangrijke mate behaald is door het nemen van eenmalige maatregelen waaronder een eenmalige overdracht van pensioenen van banken naar de staat.

Eind november werd de begroting voor 2012 aangenomen door het Portugese parlement om het tekort in 2012, structureel, terug te dringen tot 4,5% BBP zoals is voorzien in het aanpassingsprogramma. De begroting 2012 bevat voor 5,4% BBP aan consolidatiemaatregelen. Dit is hoger dan was voorzien in het oorspronkelijke aanpassingsprogramma omdat Portugal moet compenseren voor de eenmalige maatregelen die genomen zijn in 2011. De begroting voor 2012 richt zich in belangrijke mate op maatregelen aan de uitgavenkant. Daarnaast werd bekend dat de Portugese regering eind maart een aanvullende begroting zal indienen. Deze aanvullende begroting richt zich o.a. de budgettaire impact van de

¹ Te vinden op internet: http://ec.europa.eu/economy_finance/eu_borrower/mou/2011-05-18-mou-portugal_en.pdf

overdracht van de pensioenen (0,1% BBP), de bijstellingen in de autonome regio Madeira en enkele publiek private partnerschappen, de kapitaalstorting in het ESM en de neerwaartse groeibijstellingen.

De Trojka oordeelt dat de grote consolidatie in 2012 een goede basis vormt voor de verdere consolidatie in 2013 om uiteindelijk in dat jaar het tekort terug te brengen tot 3% BBP. Echter, een deel van de maatregelen in 2012 bestaan uit het naar voren halen van maatregelen die oorspronkelijk gepland waren voor 2013. De maatregelen voor 2013 dienen daarop te worden aangepast.

Structurele maatregelen

De Trojka oordeelt dat er significante stappen zijn gezet op het gebied van structurele hervormingen. De ambitieuze hervormingsagenda richt zich o.a. op de arbeidsmarkt, de gezondheidszorg, de huizenmarkt en het justitieel systeem.

Daarbij stelt de Trojka dat op het gebied van het flexibiliseren van de arbeidsmarkt het nodig kan worden geacht verder te gaan dan de maatregelen reeds voorzien zijn, zoals een mogelijk verdere verkorting van de werkloosheidsuitkeringen en het openbreken van bepaalde afgeschermdes sectoren en beroepen. De maatregelen die genomen worden op de arbeidsmarkt vinden tot nu toe plaats onder brede overeenstemming.

Daarnaast hebben de Portugese autoriteiten wetgeving geïntroduceerd voor een verdere versterking van het budgettair raamwerk en is de verwachting dat een onafhankelijk budgettair instituut eind maart operationeel zal zijn. In dit kader is het ook relevant te melden dat de Portugese autoriteiten een aanpassingsprogramma zijn aangegaan met de autonome regio Madeira. In het najaar werd bekend dat vanwege niet geregistreerde passiva in de autonome regio Madeira het tekort hoger uit zou komen (Kamerstuk 21 501-07, nr. 871). Dit aanpassingsprogramma, met een omvang van 1,5 miljard euro, is vergelijkbaar met het eigen EU/IMF-programma en bevat doelstellingen op budgettair en structureel gebied. Het beschikbaar komen van tranches van deze 1,5 miljard euro is afhankelijk van het halen van deze doelstellingen. De eerste voortgangsrapportage zal eind april verschijnen en worden meegenomen in de vierde voortgangsrapportage van het EU/IMF-programma.

Op het gebied van privatiseringen oordeelt de Trojka dat de overheid haar privatiseringsprogramma voortzet en dat de doelstelling zoals opgenomen in het programma van ruim 5 miljard naar verwachting behaald zal worden.

Financiële sector

Conform de verplichting in het kader van het leningenprogramma treft Portugal significante maatregelen om de financiële sector te stabiliseren. De Portugese banken blijven hun reserves versterken. De Trojka oordeelt echter ook dat de balansen van de Portugese banken verder kunnen verslechteren door de recessie. In het leningenprogramma is als mogelijke potentiële backstop 12 miljard euro geoormerkt wanneer blijkt dat de banken niet in staat zijn hun kapitaalbasis via privaat kapitaal te versterken. De verwachting is dat enkele banken hier mogelijk aanspraak op zullen maken.

Conclusie

Naar het oordeel van het IMF, de Europese Commissie en de ECB voldoet Portugal aan de eisen die zijn gesteld voor vrijgave van een nieuwe

leningentranche van in totaal 14,9 miljard euro, waarvan 9,7 miljard euro van de EU (EFSF en EFSM) en 5,2 miljard euro van het IMF.

Ik hoop u voldoende geïnformeerd te hebben.

De minister van Financiën,
J. C. de Jager